

ЛЕВ ЯЦКЕВИЧ

Чабучт

ЛЕВ ЯЦКЕВИЧ

ЧАВУН

ПОЕЗІЇ

Вол. Гурезюк

Видавництво «СВЯТОЗАР»

Берхтесгаден-Мюнхен 1948

Leo Yazkevych : Cast Iron
Poetry in Ukrainian language
Publication „Swiatozar“

Віньета проекту Ф. Марка.

ЛЕТ У НЕСКІНЧЕНІСТЬ

Пуцу свою тугу, отруйливу кобру,
На рейки ключів журавлиних.
Хай лине в блакиттю запилений обрій,
У соняшні, теплі долини . . .

Де сонце вбирає киптар з кармазину
У присмерки блідо-рожеві,
А в диких куцах ялівцю та шипшини
Планети цвітуть металеві.

Хай плине безмовно, хай лине без слова,
Де вечір крадеться, як злодій . . .
І місяця в'ється платівка бронзова
Ліричних пісень і мелодій.

Хай лине, де зорі дзвенять і спадають
Жмутками зів'ялого цвіту,
Де й досі душа Галілея зглибляє
Таємну нескінченість світу.

*

Лети, моя туго, де манить і кличе
Тебе темно-сине розточчя,
А вітер тобі позолотить обличчя,
Запилить волошками очі.

НОВА ЗЕМЛЯ

У лет міжпланетний спрямую сталеву ракету,
Стрільно золоте продзвенить у далінь неозору,
У безкрай орбіт голубих, перехресних, далеких,
В кривінну мережу чавунних, прудких метеорів.

Я біг рушіїв наладнаю на лет в стратосферу,
І керми глибинні наставлю на зоряні нетрі.
Заграють блакитні стрілки нетерпляче на зерах,
Заб'ються в кисневих баньках золоті манометри.

Я вилечу в заграві сонця з левад кучерявих,
І батьківський хутір покину, в зеленім пової.
І рвучко дзичанням сталеві вентиля заграють,
Злопоче стривожена прірва — роздерта на двоє!

По рейках орбіт помандрую я місяцем ясним
І зорям іржавим промовлю в останне прощайте!
Зелена монета землі в нетрях неба погасне,
В міжзоряній стужі, при мінус 105 Фаренгайта.

І буду кружляти отак по орбітах натхнення
Мандрівцем в шуканні світів, повних хліба та меду,
А рій золотих місяців на прудких веретенах
Освітить мій шлях крізь молошні куці Андромеди.

*

У ніч фіолетну на землю злечу невідому —
І в вигаслий кратер заткнувши свій стяг в мряко-
винні,
Нечувану вістку подам золотим мікрофоном:
— Планета нова покорилаь під стопи людині!

Ч А В У Н

І день і ніч вантажниці скрегочуть,
Іржавий лімоніт у мандри вже готов.
І день і ніч пливкий чавун клекоче,
Залізної руди — липка, гаряча кров.

Шумлять, дзвенять сталеві веретена,
До вікон липне мла рожева і густа.
Скавчать стружки і скривавлені перстені
У щелепах вальців — затис чавун уста.

І день і ніч ячать хрипкі сирени,
З залізних димарів спливає дим струмком. . .
В Купальську ніч пальник ацетилену
Зашіптує чавун вогнистим язиком.

* * *

Сталлю пахтить далечінь срібносиза,
Мріють про весну гаї і озера . . .
Осінь премудра достиглим залізом
Сповнила жовті грушки Бессемера.

ЧАВУННА ОФІРА

Самотні димарі, мов сторожі фабричні,
Мов дивний птах — стрункий, сталевий кран. . .
Липнева ніч в зелених рукавичках
Вплітає в коси срібний бумеранг.

А я стою, мов жрець над колесом зубчастим,
В руках блищить пальник — жертковний ніж. . .
Спливає кров — нових віків причастя
І диму стовп у сизе небо вріс.

У сизе небо дим чавунної офіри,
Спадає пил на пелюстки століть. . .
Бринить пальник, часу нового ліра,
Дзвенить чавун, часу нового міт.

ДІЗЕЛЬ

Товчється толок Дізля, наче серце в грудях,
Вистукуючи такт сталевого життя.
В рефлексі срібних зір блищить його споруда,
У темно-синю ніч загвинчена, як я . . .

Гуцульським дукачем плив місяць, птах безкрилий,
І кігті золоті над Дізелем підніс,
І в клявіші дзвінких ударивши вентилів
Сонату зоряну загравав мов піяніст.

Стукоче маховик в невпинному кружлінні
І срібний вал біжить за ним, немов лоша,
А з ним біжать мої розсріблені маріння —
І, скована в бетон, спорудника душа.

І вже не знаю сам, чи це ява, чи сон це,
Як срібний маховик кружляє у душі —
А в вічі б'є мене нове, сліпуче сонце
І в серці золоті стукочуть рушії.

ТУРБІНА 100 000 К W

I.

Двісті кілограмів білого шовку в секунді
З'їдаєш жадливо . . .
І смочеш гарячу ще кров у вальниці чавунні —
Солодку оливу.

Серце твоє закували в бетон,
(ти вросла в нього срібним корінням)
І світлосяйний читаєш псалом
В тихі ночі — турбіно!

Я тебе бачу щодня, кожний день
В тебе очі з сльозами —
Навіть тоді, як співаєш пісень
Золотими устами . . .

І, як вплітаєш у коси ночей:
Дукачі та коралі —
І, як неоном зелених очей,
Маниш в місті — трамваї.

II.

Ти приходиш до мене в ночі,
Наче квіт запашний до кімнати —
І приносиш таємні ключі
Від заклятих у мідь — кільоватів.

І шепочеш про горе своє,
О! порадь мені, друже і брате!
Як зірвати спрягло золоте,
Що скував мене ним генератор?

Ти працюєш ввесь день і в неділю святу,
Без похвал від нікого . . .
І викрешуєш міць золоту
З його тіла старого.

Та в ночі, як вогнем зацвіте
Сонне місто чарівно,
То ніхто і не знає про те,
Що то біль твій горить так — турбіно!

ЗАЛІЗНА КНЯГИНЯ

В гаю кучерявім співають мотори,
В гаю між куццями трансмісій. . .
Точільні шепочуть, свердлівні гуторять,
При звуках чавунної пісні.

В гаю кучер'явім співають вальниці
Пісень золотими устами.
По стрічці сталевій мандрують черниці
І сиві, чавунні прочани.

Ляцять і шелещуть коліс передачі,
Де мідь зацвіла, як калина . . .
В гаю, між станками, і тужить, і плаче
У путах ремінних княгиня.

В гаю кучерявім і сонце і вітер,
Дня стрічка пахуча і синя . . .
Незламний коханець устами з графіту
Цілує залізну княгиню.

ЧОРНИЙ СНІГ

Мої уста притрусив чорний сніг!
І нерви стряс
Іржавий скрегіт вінди . . .
У тьмяному півсні,
Здається, станув час,
І я стою в копальні, вже деінде.

Сріблиста нитка ртуті
Йде вгору щораз вище,
Мов чарами заклята . . .
З'їзджаю вниз, де дише чорна крутість,
І свище вентилятор.

Мої уста притрусив чорний сніг!
Мої уста , запечені вугіллям,
А біля ніг моїх
Вагончики біжать —
На чорну сіножать . . .

Мої уста притрусив чорний сніг!
І я на мить, стривожений пристанув,
У болі навіснім
Щось в серці тріпотить,
Душа моя тремтить,
Затроєна метаном!

Т К А Ч

I.

Серце черемха косичить гілками,
В ткальні шовковій шумлять кіловати,
1000 коней гребуть копитами,
До колісниці запряжені Ватом.

Крутяться, в'ються прудкі веретена,
В скруті і звиві шаленім.
В'ється гадюкою нитка зелена —
Звита в клубки нескінченність.

II.

Чому пристанув ти, мій ткачѐ,
Де линуть очі голубі?
Ясним підканням човник скаче,
Мов срібний котик на вербі.

Хто виткав блідість на обличчі,
Чому тремтить твоя рука?
В моїй душі шумлять вальниці,
В твоїй — гогоче біг станка.

III.

Планетами цвітуть кінкети,
Блищить стозоряний паркет,
І оксамитний тон клярнету,
Бруньки коштовних туалет . . .

Кипить на столиках шампанське,
Еспанське танго і пісні . . .
І два жучки святоіванські
В її волоссі осяйнім.

Зелений шовк, що Сходом віє,
Обвив її зміїний стан . . .
Що знають про ткачеві мрії
Її набагрені уста?

Чи знають ті веселі очі,
Хто виткав їм зелений шовк?
Коли, який і чим гуркоче,
Нитки сплітаючи, станок?

НАРОДИНИ ПЕРВНЯ

Під небом співучим і вітер і зорі,
І місяць мандрівник невтомний . . .
В реторті сталевій бурління кальорій
І, з болю осліплі, атоми.

В реторті сталевій усесвіт залято,
Усесвіт нешарний химерний . . .
І пісню містичну несе трансформатор —
Про смерть і народження первнів.

Клекоче вже розчин, огнями нагрітий,
В хемічні затаєні двері . . .
Цвіте в моїм серці незбагненим квітом —
Легенда про вічність матерії.

В рядні фіолетнім по стелі хтось ходить . . .
І серце горить срібноквіттям,
А дві металеві — тонкі електроди —
Чекають на первень з всесвіття.

ПІДВОДНИЙ ЧОВЕН

I.

Десь цвіте на морі острів,
Десь цвітуть сади —
І підводний човен в гості,
Просинню води.

Рушії блакитнобокi,
Плачуть біля стін . . .
Однооки́м періскопом —
В синю далечінь . . .

Пестить гольфштром, мов коханок,
Плеса берегів,
Як пливеш поміж бруньками
Срібних островів.

Де з гаїв помаранчевих
Лине зводний спів,
Спів сирен, що у печери
Манять моряків.

II.

Десь цвіте на морі острів,
Десь цвітуть сади —
І підводні криги гострі,
Просинню води.

Згинув князь блакитних прерій
Спнятий лезом криг —
І застиг в мрячнім етері
Електричний крик.

Десь срібляться водограї,
В нетрях моря тиск —
В коралевім, дикім гаї
Він навік завис.

У підводнім дикім гаї,
Коралевий риф.
Крізь віконця заглядають
Срібні очі риб.

ЕЛЕКТРИЧНА НЕВОЛЯ

I.

Тріпоче на небі блакитна хустина,
І осінь снується полями . . .
Снують срібні вольти тонке павутиння,
На білих цятках порцеляни.

А я їх зловлю в тихий вечір ліричний,
Зловлю і приборкаю їх,
1000 коней, прудких, електричних,
На рідний пуцу переліг!

Будуть гребти копитами, іржати,
Скавчати хрипкі рушії —
Буде мені золотий трансформатор
Співати у нетрях душі.

Будуть гаї кучерявити хмари —
Бруньками розцвілих антен,
Буде сп'яняти нас запахом марень —
Блакитю завітчаний день.

II.

Юрбу електронів пуцу я на волю,
В міжзоряний рейд . . .
До зір і планет золотих я промовлю,
Застукаю в просинь дверей.

Бачиш! цвіте в темносинім етері
Заквітчана сріблом рука,
Крізь ночі відчинені двері —
Пливе електрична ріка!

СУТІНКИ

Сонце зайшло за блакитні колони,
І на копальні заграли сирени . . .
І теплий вечір в ірхових долонях,
Здержав машин золоті веретена.

Вечір застукав мене у марінні:
Вечір духм'яний в самотній алеї,
І закосичені місяцем тіні,
І темносині дерев акварелі.

Небо мов сталь, загартована в печі
Зблідло, прибравши відтінь фіолету.
З між димарів вплив місяць, мов глечик,
Зір золотих чародійний електрик.

Злинула ніч у сорочці зеленій,
В тихе містечко заліза і сталі.
Тільки в городі у сітях антени:
Плакав етер і сп'яняли конвалії.

ЗЕЛЕНИЙ ВІКЕНД

I.

Дикі планети ростуть між кущами калини
Й пахнуть весни кучеряві пейзажі.

О, як хотілося б їхати вічно, невпинно . . .

Й ногу тримати на повному газі.

Чути, як б'ються серця в рушії самоходу,

В дні золоті закосичені квітами неба.

Мчати назустріч вітрам в голубу прохолоду,

З чаші левад пити нектар солодкого меду.

Хочеться впасти тоді на сп'янілі поляни

І до землі прилягти, в підвечірню годину,

Й чути, як серце землі б'ється соками п'яне,

І як сюрчать цвіркуни в запашних конюшинах.

II.

В кущах співав м'який, ірховий вітер

І срібний потічок пісочком шарудів —

В моїм шатрі іглиць пахтіли віти

І тріскали гілки у ватрі золотій.

Мов муезін в земнім мінареті,
Кувала десь зозуля на ялиці . . .
Я спав в світанком зрошенім наметі,
Мене спяняв хмільний янтар живиці.

НА ВІДЛЮДДІ

Вітер

Співає в городі і тихо голосить,
В стернях беззубих ще золотом пахне пшениця . . .
Вийди до мене, мій смутку самотний і босий —
Тут на відлюддя, де в сонці цвіте черепиця.

Тут

Я живу і нудьгую під дня синім плесом,
В білій хатині де пахне чебрець і смерека.
Тут зустрічаю щоранку гудок голубого експресу
Й десять пульманів на сріблом зарошених рейках.

Золотом

Пахне у лісі в недільний світанок.
Дзвонять вітри дукачами від ранку до ночі,
Осінь цілує мене багряними устами,
Бабиним літом лоскоче.

Вірші

На зрубі ростуть, між грибами і плісню ,
(В сивих кущах їх не найдеш відразу)
Часом приходять до мене в годину невтішну
Хмари у гості, що мокнуть на канві пейзажу.

Річкою

Плачуть самотні берези і верби.
В плесі зеленім застигло ліричне полудне —
Чути лише, як шелещуть невпинно і вперто
Срібні вітри — в семафор моїх буднів . . .

МЕДОМЛІЙНІ КОНЮШИНИ

В медомлійні конюшини,
Злинув присмерк фіолетний,
І заграли кармазини —
На блакитній неба флейті.

В медомлійні конюшини,
Під співучим, теплим небом —
Принесу тобі, дівчино,
Келих золотого меду.

Покладешся в пух лебедів,
В білі хмари — низько, м'яко,
І поїдемо по небі —
Кучерявим, білим яхтом!

А вночі, як зір погаснуть
Срібно-голубі вітражі,
Місяць золотий, прекрасний
Коло нас самотно ляже.

ОСІНЬ

В моїм вікні цвітуть щоночі зорі;
Бруньки сузір, доспілі і великі,
Цвітуть, ясні гаптуючи узори —
Осінным янтарем і тугою наліті.

В моїм вікні цвіте, щоночі місяць,
Старий мій друг від «чорної» в каварні, ---
Що вранці по дахів стрімких узліссі
У гай антен йде — вішати ліхтарню.

В моїм вікні шелешуть зв'ялим цвітом
Тривожні дні, розхристані і босі . . .
У плівку шиб, щоночі стука вітер,
В алеях золотих — самотньо ходить осінь.

В моїм вікні, щоранку зорі в'януть.
Бруньки сузір, що ржаві та нещадні,
Спадають в сад дзвінкими червінцями,
Кривавим листям перших листопадів.

З М І С Т.

Лет у нескінченість	3
Нова земля	5
Чавун	7
Чавунна офіра	8
Дізель	9
Турбіна 100.000 KW	10
Залізна княгиня	12
Чорний сніг	13
Ткач	15
Народження первня	17
Підводний човен	18
Електрична неволя	20
Сутінки	22
Провесна	23
Зелений вікенд	24
На відлюдді	26
Медомлійні конюшини	28
Осінь	29

